

I.

Beretning

om

Expeditionen til Julianehaabs Distrikt i 1876.

Meddelt af

K. J. V. Steenstrup og **A. Kornerup.**

Efter Opfordring fra Commissionen for Ledelsen af de geologiske og geographiske Undersøgelser i Grønland har jeg under Assistent Steenstrups Fraværelse udarbejdet efterfølgende Beretning, hvortil er benyttet som Grundlag den af ham under 22de Marts 1877 til Ministeriet indgivne foreløbige Indberetning om Rejsen (trykt i Tillæg B til Rigsdagstidenden for 1877—78), suppleret med egne Notitser.

A. Kornerup.

Den i Aaret 1876 herfra afsendte Expedition under Assistent Steenstrups Ledelse, hvori Premierlieutenant i Marinen G. Holm og Forfatteren deltog, afgik fra Kjøbenhavn den 12te April med Briggen «Peru», Capt. Bang, og den 14de Maj fik vi Land i Sigte udfør Frederikshaabs Isblink, et af de faa Steder, hvor den grønlandske Indlandsis strækker sig helt ud til Havet. Lette Taagemasser fra Storis svævede hen over det mørkeblaa, op-rørte Davisstræde og dækkede hist og her Horizonten, men over Taagebankerne knejsede de snedækkede Fjeldtoppe højt op i den blaaviolette Aftenluft, spillende i alle Farver, medens Nunatakkerne, isolerede Fjeldtinder, som rage op gennem Indlandsisen, kastede lange, smalle, lilla Skygger hen over den jævnt skraanende Ismasse, der ved Solens sidste Straaler fik et fint gulrødt Skjær over sig.

Storisens tæt sammenstuede Masser hindrede, som sædvanlig, en direkte Indsejling til Julianehaab, og vi maatte derfor søge ind i den gode, for Drivis temmelig sikre Havn, Smallesund (Ikerasarsuk), paa 60° 33' N. Br. Neppe vare vi slupne herind, før Davisstrædet udenfor, saa langt Øjet kunde række, blev fyldt med Storis, og mægtige Isfjelde dreve nordefter og ind imod Kysten, hvorved Havnens Indløb tillukkedes inden et Døgn's Forløb. Overrejsen havde varet omtrent en Maaned, men i Smallesund maatte vi ligge næsten ligesaa lang Tid, nemlig fra den 17de Maj til den 9de Juni, fjernt fra beboede Steder, fuldstændig indesluttede af Drivisen, der, naar Havnen undtages,

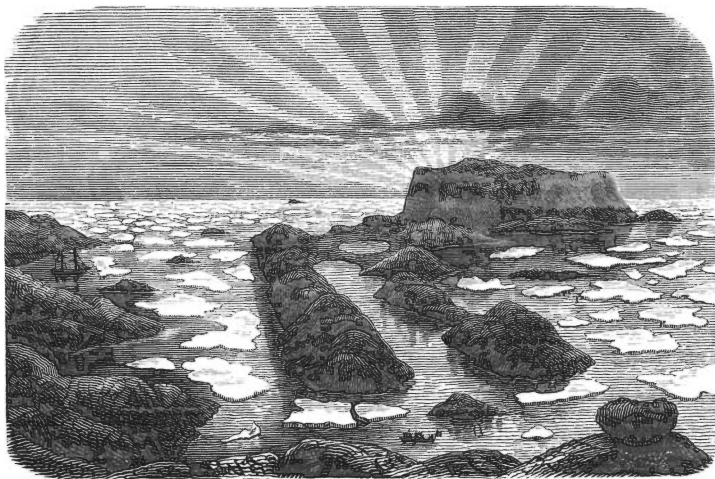

Fig 1. Smallesund. (Kornerup.)

laa saa tæt sammenpakket, at ikke engang en Konebaad, ja næppe en Kajak, kunde bane sig Vej mellem Isflagerne, hvis Tykkelse varierede mellem 10 og 30 Fod, og hvis Længde var som Skibets eller derover.

Af og til fandt nogle af de store Isflager Vej ind i Smallesund, saa at Mandskabet flere Gange maatte sættes i Arbejde med Isankere, Trodser og Baadshager for at hale Isstykkerne bort, naar de bleve altfor nærgaaende. Alligevel hørte man dem af og til støde saa voldsomt imod Skibets Sider, at det knagede i Skrog og Takkelage; men heldigvis var det kun Is-skodserne, det gik ud over, idet de vare temmelig skjøre i Randene. Paa Grund af Isforholdene saae vi kun meget faa af de Indfødte. Hver Morgen var Havnen og Rummet mellem Isflagerne bedækket med fingertyk Is, som Grønlænderne, naar de vilde ud til os, maatte gjenembryde, med Fare for at faa Skindet paa deres lette Baade skaaret itu og altsaa gaa til Bunds med det samme; thi at komme ud af Kajakken i en Fart er ingen let Sag. Opholdet her i Smallesund blev, forsaavidt som Snefald eller Regnvejr ikke forhindrede det, be-

nyttet til geologiske Undersøgelser og Opmaalinger af Havnen, ligesom ogsaa en Del Lavarter og højere Planter bleve indsamlede.

Over Smallesund, der næsten hvert Aar anløbes af Julianehaabs-Skibene, udarbejdede Lieutenant Holm et Kaart med tilhørende Landtøninger, der er afgivet til Søkaartarchivet og vil blive optaget paa dettes Kaart over den sydlige Del af Grønland. Fig. 1 viser Smallesund seet fra Øst. Bjergarten er her Gnejs, gjenembrudt af mægtige, flere hundrede Fod brede Diabasgange. De lave, kullede Klipper, som begrændse Havnens Nordside efter en temmelig lige Linie, er en saadan Gang, delvis skuret og afrundet af Isen. Foruden disse Gange, der omtrent stryge fra Vest til Øst, træffer man ogsaa en Mængde større og mindre Grønstengange i alle mulige Retninger. Mange Steder vejrsmulrer Diabasen overordentlig let, idet den, som Fig. 2 viser, først danner ejendommelige, opretstaaende, kugle-

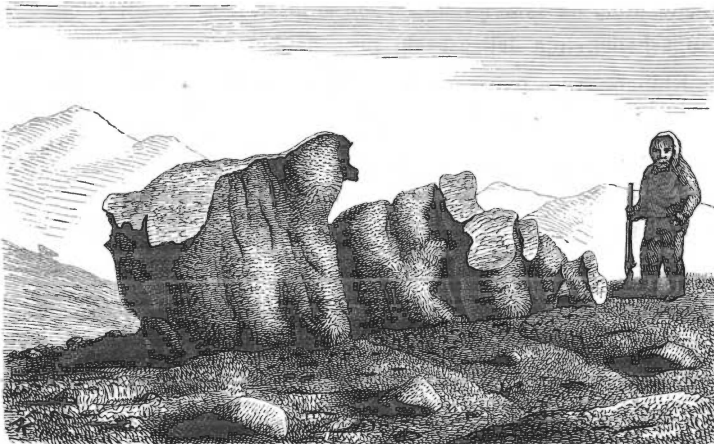

Fig. 2. Vejrsmulret Diabas. (Kornerup.)

formede og paddehatlignende Partier, paa hvilke enkelte Dele af den oprindelige Klippeoverflade holde sig temmelig længe, som det synes, beskyttede ved de talrige Lavarter, der bedække

dem, men som ved Regnvandets, Luftens og Frostens Indvirkning efterhaanden hensmuldre til Grus, der er meget ufrugtbart. De eneste Planter, jeg erindrer at have seet paa de talrige Grusbakker ved Smallesunds Sydside, er en Lavart, *Stereocaulon denudatum*, og den gule grønlandske Valmue, *Papaver nudicaule*; men de forekom ogsaa i stor Mængde. Gnejslagene ved Smallesund staa, ligesom overalt her paa Kysten, næsten lodret eller falde under meget store Vinkler. Paa enkelte Steder er Gnejsen stærk hornblendeholdig, og nogle faa Partier, som ved Vandfyldningselve, indeholde mægtige Lag af en storkrystallinsk og derfor til Bearbejdelse mindre brugelig Vægsten, som ikke synes at være et Decompositionsprodukt, hvilket den er paa andre Steder. Her er Vægstenen ligefrem en stærk Udvikling i Gnejslagene af Hornblende, Straalsten, Glimmer og chloritlignende Mineralier.

Først den 9de Juni, efter flere Dages Nordenstorm, var Farvandet sydefter saa befriet for Is, at «Peru» kunde forlade Smallesund, og endelig den 15de Juni naaede vi det venlige og smukt beliggende **Julianehaab**, over 2 Maaneder efter vor Afrejse fra Kjøbenhavn, hvilket dog egentlig ikke kan kaldes en lang Rejse, naar man sammenligner den med andre lignende. Da vi ankom dertil, syntes Byen næsten uddød, thi saagodtsom alle Grønlænderne vare paa Fangst efter Klapmydser og Angmagsætter, og alle Konebaade vare derfor tagne i Brug. Som Følge heraf varede det nogle Dage, inden der kunde blive hentet en Konebaad med Besætning, bestaaende af 5 Grønlænderinder og 1 Styrrer, samt et Par Kajakmænd til at vise Vej og gaa Post. Mellemtiden blev benyttet til Ordning af Proviant og Bagage, til Uhrstandsobservationer, Vinkelmaalinger og Opmaalning af den Basis, der skulde være Begyndelsen til Triangelnettet over Fjordene og Landet, som vi skulde til at undersøge, da de geographiske og geologiske Undersøgelser nødvendigvis maa gaa Haand i Haand med hinanden. En væsentlig Hjælp fik vi i Grønlænderen Johan Dahl, der baade talte og skrev Dansk ligesaagodt som

sit Fædrenesprog, idet hans Stilling som Kateket (Skolelærer) i Julianehaab havde givet ham Lejlighed til bestandig at omgaas med Danske. Foruden at være Tolk for os, fungerede han ogsaa som Kok, Vejviser, Konebaadsstyrer og deltog i Undersøgelserne af Kiagtut-Bræen.

Den 21de Juni var Alt klart til Afrejsen, og vi naaede om Aftenen til Overbærestedet mellem Tunugdliarfik og Igaliko¹⁾. Bagagen blev bragt i Land paa den lave, sandede Strandbred, Baaden blev under Morskab og Latter trukket op af Vandet og anbragt med Bunden i Vejret paa et Sted, hvor den ikke saa let kunde blæse bort, hvilket kan ske i Stormvejr. Teltene bleve nu rejste, og, medens Grønlænderinderne sattes i Arbejde med at samle Brændsel og tilberede Aftensmaden, flyttede vi ind i vor nye Lejlighed. Brændselet bestod af Birke- og Pilekvas, som man i Reglen finder nok af langs med Fjordbredderne; men, for at kunne have det tørt til om Morgenens, blev en Del deraf gjemt under Baaden, hvor ellers Grønlænderne pleje at søge Ly, naar de ikke have Telt med. Det varede ikke længe, før der var hentet Vand fra Elven, og snart sade Grønlænderne omkring det flammende Baal, syngende deres ejendommelige, sørgmodige Sange, der lode højtideligt og smukt i Aftenens Stilhed.

Den næste Dag prøvede vi paa at trænge ind i Fjordens nordostlige Arm, **Korok**, hvorfra Mineralogen Giesecke i sin Tid besteg Isen²⁾, og hvor der paa den lille, fremspringende Odde Niakornarsuk findes forskellige, sjeldne Mineralier; men paa Grund af den store Mængde Isfjelde, som bestandig skødes ud fra denne Fjordarm, var det os ikke muligt at trænge derind, hverken denne Gang eller fire Gange senere. Giesecke angiver at have været 2 Gange derinde og derfra besteget Ind-

---

¹⁾ Alle de heri omtalte Lokalteter findes aflagte paa Kaartet, Tav. I.

²⁾ Gieseckes •Mineralogiske Rejse i Grønland•. S. 173. Fjorden benævnes af ham Kororsuak.

landsisen, hvilket tyder paa, at denne Isbræ ikke har været i saa stærk Bevægelse, da han var der, som i 1876. Vi roede derfor længer ind i den egentlige Tunugdliarfik-Fjord til **Kiagtut-Dalen**, hvor vi efter Grønlændernes Sigende skulde kunne naae ind til Indlandsisen.

En indtil 376 Fod (118^m) høj Moræne strækker sig tværs over den ydre Del af Kiagtut-Dalen, saa at man ude fra Fjorden ikke kan see Enden af Isbræen, før man kommer op paa Grusbanken. Indenfor denne ligger en c. $\frac{1}{2}$ Mil lang og halv saa bred, tildels med Krat bevoxet Slette, hvorigjennem en bred, brusende Elv baner sig Vej. Omtrent $\frac{3}{4}$ Mil fra Fjorden findes en lille Indsø med mælket, leret Vand, og i denne udmunder Kiagtut-Bræen, som herfra strækker sig ind imod Indlandsisen, parallel med Korok og adskilt fra denne ved en høj Fjelddryg med meget stejle Sider.

Om Aftenen den 22de Juni opslog vi vore Telte nedenfor Morænebakkerne ved Dalens Munding, og næste Morgen forsøgte vi at trænge ind paa Indlandsisen i Retning af nogle meget omtalte Fjeldtoppe, Neviarsiat eller Jomfruene, der efter Kaartene og Beskrivelserne skulde ligge omtrent 5 Mil fra os, indenfor Kiagtut-Bræen. Vi haabede at finde Isens Overflade nogenlunde jævn, saa at vi kunde faa Brug for den medbragte Slæde til at transportere Bagage og Proviant med for en halv Snes Dage eller mere. Foruden vore egne Folk havde vi faaet 6 Grønlændere fra Igaliko til at hjælpe os med at bære Telt, Soveposer, Proviant, Slæde og Instrumenter ind til Isen, og vi vare belæssede med saa meget, som hver især kunde bære. Marschen gik i stegende Solhede og gennem Sværme af summende Myg og Smaafluer, der plagede os ganske forfærdeligt, snart over mosbegrøede Grushøje og Stenbunker, snart over fugtige Enge og Mosestrækninger med alenhøjt Græs og Overflod af Blomster, snart op ad stejle Fjeldsider, hvor Foden gled paa de glatte Bøller og Krækkeplanter, eller ned igjennem tætte, næsten ufremkommelige Kratpartier og Buskadsr,

hvor man hvert Øjeblik risikerede at forvrilde Fødderne mellem Træstammerne og de talrige løstliggende Stenbrokker. Tvende Gange maatte vi vade over den iskolde Elv, der med rivende Fart strømmede ud fra Isbræen, eller rettere fra den lille Sø foran denne, og som paa de fleste Steder var meget dyb og farlig at passere, og ved Middagstid naaede vi endelig Bredden af Indsøen, hvori Isbræen udmunder. Allerede herfra saae Isen saa kløftet ud, at vi begyndte at tvivle om Muligheden af at arbejde os frem paa den, men vi besluttede dog at undersøge Forholdene, saa godt vi kunde.

Efter at Teltet var stillet op, og alle Grønlænderne, med Undtagelse af Johan Dahl, vare sendte tilbage, beordrede til hveranden Dag at se ind til os og bringe os mere Proviant, begave vi os paa en Fjeldvandring til et omtrent 1600' højt Fjeld paa Isbræens Nordside, for at faa en Oversigt over denne og det bagved liggende Landskab. Det viste sig her, at den egentlige Indlandsis var meget længere borte fra os, end vi ifølge de ældre Kaart og Beskrivelser havde antaget, ja vi kunde næppe se den fra det temmelig høje Punkt, hvorpaa vi stode; thi istedetfor at se «Jomfruerne» som 3 isolerede Fjeldtoppe, ragende op over den jævnt udbredte Indlandsis, saae vi her et udstrakt Alpeland, hvis prægtige, snedækkede Toppe dannede store, sammenhængende Fjeldpartier, og hvis Højder maalt trigonometrisk til 4—5000 Fod (1200—1500^m); men de ere vistnok i Virkeligheden en Del højere.

Saa langt man kunde see, opdagede man kun mere eller mindre snedækkede Bjergtoppe, adskilte ved et System af Isbræer, som strakte deres blændende hvide Arme ned imellem de stejle Klippesider, og midt i dette Complex af Fjelde og Bræer laa Niviarsiat 4 (ikke 3) Fjeldtinder med tilhørende Land omtrent 5 Mil fra os. Mod Nordvest syntes de at staa i Forbindelse med Fjeldene indenfor Tunugdliarfik og Sermilik-Fjorden, og mod Syd, paa den anden Side af Kiagtut- og Korok-Bræerne, smeltede de sammen med Igaliko-Fjordens høje Bjerg-

masser. Bagved «Jomfruene», især mod Nordost, skimtede man i Horizonten paa et Par Steder en tilsyneladende jævn Ismasse, men ellers var Isen overalt gjennebrudt af større eller mindre Fjeldmasser, mellem hvilke Isstrømmen til Korok gik ned. Kiagtut-Bræen afgav ikke Isfjelde, men de Smaastykker, som fra Tid til anden løsreves fra dens yderste Ende, dreve omkring i den før omtalte Indsø, og Ismassens udadgaaende Bevægelse vejer her op mod den daglige Afsmeltning og Fordampning. Seet fra den nordlige Side saae det ud, som om Isen var mere passabel paa den anden Side, og, da det var en af de Expeditionen stillede Opgaver at søge at naae de omtalte Fjeldpartier inde paa Indlandsisen, for at undersøge dennes Virkninger der, vadede vi den næste Dag over Elven for at forsøge en Opstigning fra den Kant. Elvlejet er meget bredt og opfyldt med afrundede og butkantede Smaasten, hvorfor Fødderne bleve beskyttede ved et Slags Sandaler, som vi i Julianehaab havde faaet flettede af tyndt Tougværk; men, saasnart man havde vadet nogle Minuter i det iskolde, mælkede Vand, der kom lige fra Isbræen, vare Fødderne allerede saa følesløse, at man aldeles ikke mærkede, hvad man gik paa. Det lykkedes dog Steenstrup og Johan Dahl at komme over Kiagtut-Bræen, hvis Brede her er omtrent 2000 Fod (630^m), over paa den Side, hvor vor Teltplads laa; men Lieutenant Holm og jeg bleve standsede midtvejs af nogle store Kløfter, saa at vi maatte vende tilbage. Elven var nu efter Middagstid ved Solvarens Indvirkning svulmet op, saa at næsten hele det smalleste Parti af Dalen var blevet til en eneste brusende Vandmasse, hvorfor vi havde stort Besvær med at komme tilbage over den.

Inde ved Siderne af Bræen var Ismassen ligesom løftet et Stykke fra Klipperne, derpaa kom der et nogenlunde fladt og jævnt Parti, som var let at passere paa korte Strækninger, men som af og til begrænsedes af dybe Kløfter, saa at man ikke kunde følge Randen af Isbræen ind til Indlandsisen. Hele den midterste Del og de højere og længere borte liggende Partier

af Kiagtut-Bræen lignede aldeles et Fjeldlandskab en miniature, med Indsøer, Elve og Vandfald samt Bjergkjeder, Fjeldrygge og Fjeldtinder, alle af Is, adskilte ved gabende Kløfter.

Den 25de Juni foretog Steenstrup og jeg en Excursion ind til nogle Fjælde nordfor Kiagtut-Bræen, hvor det højeste Punkt, vi naaede, var 3736 Fod (1173^m). Det laa omtrent halvanden Mil fra vor Teltplads; men vi saae ikke synderlig mere, end vi tidligere havde seet, idet en Del af Udsigten skjultes af høje Fjelde, hvis Tilstedeværelse vi ikke havde kjendt tidligere. Efter at have haft Taage og Regnvejrr i et Par Dage, der endte med, at vi alle bleve aldeles gjennemblødte, og at Teltet kom til at staa midt i de Vandmasser, som overalt strømmede ned fra Fjeldene, vendte vi den 28de tilbage til Baaden.

Forsaavidt Vejret tillod det, bleve Opmaalingerne og Observationerne fortsatte, og den 30te Juni vare vi sidste Gang inde ved Isbræen for at photographere og aftegne den samt afslutte Maalingerne af dens fremadskridende Bevægelse. Den Fremgangsmaade, vi benyttede for at maale dens Bevægelse, var den samme, som man har anvendt andre Steder, nemlig ved inde paa Klipperne, parallelt med Ismassens Længderetning, at udstikke en Basis paa mindst 500 Fods Længde. Fra dens Endepunkter maales da Vinklerne til letkjendelige Toppe af Isen eller til Punkter, som i Forvejen vare mærkede med Stænger eller paa anden Maade. Stene kan man ikke godt bruge; thi, naar Solen skinner, suge disse mørke Masser mere Varme til sig, end den dem omgivende Is, og de synke derved efterhaanden ned i Ismassen eller rulle ned i en af Kløfterne, saa at det mærkede Punkt allerede den næste Dag let kan være ukjendeligt. Har man derimod mærket Punkterne rigtigt og derpaa et Par Dage efter foretager nye Maalinger, finder man en Forskjel, hvoraf man kan beregne den daglige Bevægelse. Efter Holms Undersøgelser havde et Punkt paa Isen i Afstanden 765 Fod (240^m) fra Land flyttet sig 2,14 Fod (0,67^m)

frem i 76 Timer, og et andet Punkt i en Afstand af 470 Fod (147^m) var i samme Tid rykket 1,05 Fod (0,33^m) frem, hvilket giver henholdsvis 0,67 (0,21^m) og 0,32 Fod (0,10^m) i Døgnet.

Den 1ste Juli afrejste vi herfra til **Kingua** i det Inderste af Tunugdliarfik-Fjorden, for at undersøge Fjeldene og Vejen til Indlandsisen paa dette Sted. Her findes ligesom i Kiagtut-Dalen en yppig Plantevæxt med næsten uigjennemtrængeligt Birké- og Pilekrat, som halvt skjuler flere Ruiner af stort Omfang, og Bjergskraaningerne ere bedækkede med frodige Græsgange helt ned til den brede, laxerige Elv, som gennemstrømmer Dalen, og som om Foraaret oversvømmer en stor Del af Sletten. Overalt mylre Planter og Urter frem mellem Klippeblokkene; gule Mælkebøtter og Ranunkler, prægtige, røde Dueurter, Alperoser og forskjelligtfarvede Saxifrager titte frem af de tykke, fugtige, lysegrønne Mospuder, som paa store Strækninger dække Klipperne, der ellers ere overgroede med Lavarter i alle Farver. I Fjeldrevnerne voxer høje, blaa Klokkeblomster, Potentiller og Sedumarter, og i Skyggen af de friskgrønne Birketræer med krogede, forkrøblede Stammer, der ligesom Slinger bugte sig henad Jorden, voxer talrige hvide Gjøgeurter (*Platanthera Koenigii*), hvis Vanilleduft mærkes i lang Afstand, medens hist og her en enkelt Bi, Flue eller Sommerfugl flager omkring mellem de duftende Pilerakler.

De faa Dage, vi opholdt os her, var Vejret meget varmt og stille, og vi plagedes derfor forfærdeligt af de tætte Myggesværme, der her i Grønland, som i alle Polarlande, spille samme Rolle, som Moskitoerne i Troperne. Ved Kordlortok, hvortil vi ankom den 3die Juli, findes talrige Ruiner; men først ved **Kagsiarsuk** ser man den røde Sandsten træde frem i Terrænet, omgivende øformede Partier af den nedenunder liggende, ældre Granit. Landet herfra over til Sermilik-Fjorden er et meget lavt Bakkeland med talrige Indsøer, laxerige Elve, Overflødighed af Fuglevildt og Rigdom paa Græs, Birke- og Pilekrat og har i det Hele et mildere og venligere, mere dansk Udseende, end

de fleste andre Landskaber i Grønland, hvilket let forklarer Forekomsten af de mange nordiske Ruiner. Man kan se, at flere af disse have haft en indhegnet Have, beliggende paa de mod Syd vendende Bakkeskraaninger ned mod Elvene, hvis bugtede Løb i Terrænet let kjendes paa den friskgrønne Farve af Kvarnerne (*Angelica Archangelica*), som altid voxer i stor Mængde ved deres fugtige Bredder. Steenstrup foretog herfra med et Par Grønlændere en 2 Dages Excursion over til Sermilik-Fjorden, for at bestemme Sandstenens Nordgrændse, faa et Omrids af den inderste Del af Isfjorden, der kun meget faa Gange har været besøgt af Europæere, og undersøge flere velbevarede Ruiner, der ligge omkring de store Bugter Tasiusak, Tasiusarsuk og Kangerdluk, og hvoraf den ene findes paa en Ø i Tasiusarsuk. Fjordens Form viste sig at være en hel anden end den, der er angivet paa ældre Kaart.

Fra Kagsiarsuk roede vi den 9de Juli over paa den anden Side af Fjorden til Ataneritsok ved Overbærestedet, og næste Dag rejste vi Telt ved Akuliarusek efter først at have gjort endnu et Forsøg paa at komme ind i Korok. Den ene Dag var Fjorden tilsyneladende fri for Is, men i Løbet af Natten hørtes der voldsomme Brag og Bulder, som lignede Tordenskrald og Kanonsalver, og næste Morgen var Korok tilligemed en stor Strækning af Tunugdliarfik opfyldt med nyfødte Isfjelde. Det er dog egentlig ikke de store Isfjelde, man behøver at være bange for, naar man rejser i Konebaad; thi dem kan man see længe i Forvejen og sejle udenom; men det, som gjør Sejladsen saa farlig, er de smaa, klare og skarpkantede Brudstykker af knust Kalvis, som man ikke let seer, fordi de bryde Lyset paa samme Maade, som Vandet, og som med største Lethed skære Baadens tynde Skindbeklædning itu.

Fra Akuliarusek begav Steenstrup sig med 2 Grønlændere paa en længere Tur ind over den Fjeldryg, som adskiller Korok fra Kiagtut, for om mulig herfra at komme ned paa Indlandsisen; men brat affaldende Klippeskrænter umulig-

gjorde ogsaa dette Forsøg. I de samme Nætter (om Dagen var det nemlig ikke muligt at arbejde for Varme og Myg) forsøgte Holm og jeg flere Gange at naae over Fjeldene ned til Korok-Bræen, men bleve ligeledes standsede af ufremkommelige Kløfter og dybe Dale.

Ved **Musartut**, paa den nordlige Side af Fjorden, hvor vi paa Grund af stadig Regn og Taage maatte opholde os fra den 13de til den 19de, hæver den røde Sandsten sig terrasseformigt (Tav. III) til en Højde af 1764 Fod (553^m). I Nærheden af Teltpladsen styrtede et prægtigt Vandfald i 3 Cascader ned over Terrasserne, og mægtige Porfyrgange gennemfurede overalt de røde og grønne Sandstenslag, der mod Nord ere begrændsede af næsten lodrette Fjeldmure, saaledes at der nedenfor de uhyre Dynger af nedstyrtede Fjeldmasser, som dække Foden af Fjeldet, findes det foromtalte lave Bakkeland med Søer og Elve, som strækker sig helt over til Sermilik-Fjorden. Fra Sandstenens højeste Punkt, der har en Højde af 2497 Fod (783^m) over Havet og ligger en Mils Vej fra Kysten, har man mod Nord en fortræffelig Udsigt over denne Fjord, hvis inderste Del er saa tæt pakket med Isfjelde, at de vanskelig adskilles fra Forgreningerne af Indlandsisen, hvis tilsyneladende jævne, udstrakte Flade sees i det Fjerne.

Vi bleve atter opholdte et Par Dage ved **Ipiutak** af Regnvejr og Sydoststorm, denne mærkelige, varme Blæst Sydosten, som nu og da opliver den ellers saa rolige og stille grønlandske Polarnatur. Først overtrækkes Himlen med mørke, graalige Skyer, medens Luften inde over Indlandsisen bestandig holder sig lys, klar og gulfarvet. Varmen bliver trykkende, ligesom hos os kort før et Tordenvejr, og Naturen holder sig i nogen Tid mærkelig rolig, ligesom om den ventede paa, at Uvejret skulde bryde løs. Man mærker nu enkelte varme Vindpust, som slaa ned fra Fjeldene og frembringe et Indtryk paa En, som om man stod foran en Bagerovn; Vindstødene blive derpaa hyppigere og voldsommere, og i Løbet af en eller to Timer kan Sydosten være paa sit Højeste. Den før saa rolige

Fjord ligner nu et oprørt Hav, hvis snavset-grønlig, af Stormen forpiskede Bølger styrte fraadende ind imod Klipperne. Hvergang Stormen stiller af, styrter Regnen ned i Strømme og bevirker, at Elvene svulme over deres Bredder, og der dannes Vandfald overalt paa Klipperne, men, naar Stormen atter tager til, da forbauses man over den Hurtighed, hvormed alt igjen bliver tørt; thi den varme Vind er langtfra mættet med Vanddampe, som man skulde antage efter de foregaaende Regnskyl.

Fra Ipiutak afrejste vi den 23de Juli til Tunuarmit, der ligger overordentlig malerisk bagved det 1989 Fod (624^m) høje Sandstensfjeld **Nunasarnak**. Seer man ved Solnedgang ud mellem de stejle Sandstensfjelde, som begrænde Dalens Sider, forbauses man over den Farvepragt, som Landskabet her udfolder. Sandstenslagene træde da frem som glødende, ildrøde Bælter, der staa i skarp Modsætning til Traplagenes og de med Lavarter bevoxede Stendyngers næsten chocolatebrune Farve og det friskgrønne Underland ved Fjeldenes Fod. Paa sine Steder se Gnejs- og Granitblokkene ud som anløbet Bronze, længere borte blive Farverne mere violette, og helt ude i Horizonten staa de yderste Fjelde ved Davisstrædet i blaalige og lilla Lufttoner, medens Isfjeldene sees svømme omkring ligesom hvide Svaner, spejlende sig i den mørkeblaa Fjord.

I Udstedet Narsak opholdt vi os fra den 26de til den 29de, for at blive forsynede med Proviant og faa en ny Baad med Besætning. I den nærliggende Sermilik-Fjord udmunde flere Isbræer, der udgaa fra Indlandsisen, og i dens inderste Del findes 2 temmelig store Isarme, som sende saa betydelige Ismasser ud i Fjorden, at den om Sommeren næsten er ufremkommelig for Konebaade; kun om Foraaret skulle Kajaker kunne naae helt op til Isbræerne.

Den 29de Juli roede vi fra Narsak, for at prøve paa at komme over paa Nordsiden af **Sermilik** til Kangerdluarsuk-Fjorden. Det var et straalende Solskinsvejr med klar, skyfri Luft, hvis rene blaa spejlede sig i den rolige Vandflade sammen

mød Ilimausaks ildrøde og brunstribede Klippemure og de hvide og blaalige Isfjelde, som i uhyre Størrelser og i de utroligste Former omgave os paa alle Sider. Det var ingenlunde uden Fare at færdes i denne Labyrinth af Isfjelde, hvor vi hvert Øjeblik maatte ro tæt forbi en af disse vaklende Ruiner, som et Bøsseskud eller selv et Raab formaaer at bringe ud af deres ustadige Ligevægt, for ligesom ved en Explosion at brydes i Stumper og Stykker og styrtede brusende og larmende ned i Fjorden, hvor de sætte en Sø, der med Lethed kan bringe en Konebaad til at kæntré. Vi kom dog uden Uheld over Fjorden til Niakornak, hvorfra vi roede ind i Kangerdluarsuk, en ret kjen lille Fjordarm med stejle Klippesider, hvor vi rejste Telt i Nærheden af de gamle nordiske Ruiner ved Igdorsuit. Man seer her 3 Isbræer, som udgaa direkte fra Indlandsisen, men kun de 2 gaa helt ned til Vandet. Foran dem alle findes meget lavt, leret Vand med udstrakte Grunde af Grus og Slam, som skylles ud fra Bræerne, og det var kun muligt at komme i Land ved den midterste af dem. Denne er betydelig stejlere end Kiagtut-Bræen og bevæger sig ogsaa, ifølge Lieutenant Holms Maalinger, en Del hurtigere, idet 2 Punkter i Afstandene 397 Fod (125^m) og 860 Fod (270^m) havde en Hurtighed af henholdsvis $1,00'$ ($0,32^m$) og $1,63'$ ($0,51^m$) i Døgnet. Breden af Isbræen er her 1400 Fod (440^m). Lyse, aldeles nøgne Bælter paa Fjeldsiderne langs med dens Rand antydede, at den i en nær Fortid havde bredet sig meget længere ud, end den nu gjorde. Hvis det blot var et Par Aar siden, at den havde trukket sig tilbage, maatte der sandsynligvis have dannet sig Lav eller Mos paa de Klippeflader, den havde forladt; men her var intetsomhelst Spor af Plantevæxt at opdage, og den har derfor maaske allerede i det samme Foraar ligget længere fremme og først trukket sig tilbage i Løbet af Sommeren. Nu i Slutningen af Juli Maaned skød den sig igjen fremad. Uagtet dens større Stejlhed og større Bevægelse var denne Isbræ dog mindre kløftet end Kiagtut-Bræen, og med større Lethed, end ved denne, gik Steenstrup og en

Grønlander over Isen til Klipperne paa den anden Side. Vi gjorde derefter en lille Afstikker op i Sermilik-Fjorden til Igdlomiut, saa langt det var muligt at komme mellem de talrige Isfjelde, roede den 3die August tilbage over Narsak til Siorarsuit i Tunugdliarfik og derfra forbi den stejle Kyst Alan-gorsuak ind i den for sine sjeldne Mineralier bekjendte Fjord **Kangerdluarsuk**, hvor vi rejste Telt ved Foden af Nunasarnausak. Dette Fjeld bestaar af Sandsten og Trap, medens Iviangiusat (Pattefjeldene), paa Fjordens modsatte Side, er dannet af Granit og Sodalithsyenit, hvis mørke, slangebugtede og hornblendeholdige Lag give Fjeldskraaningerne en højst ejendommelig Tegning (Tav. II, Fig. 2). Paa den lille Ø ude i Fjorden findes det sjeldne, rødbrune Mineral, Eudialyt, hvoraf Metallet Zirconium kan fremstilles. Meget afstikkende mod Sodalithsyenitens bløde, afrundede Former staar Redekammens skarpkantede, takkede Fjelaryg, der netop fra denne Side aldeles ligner en afslidt Redekam, hvilket allerede Nordboerne i sin Tid have bemærket.

Et flere Dages Ophold i Julianehaab var derpaa nødvendig for at foretage Klokkesletsobservationer, faa ny Proviantforsyning og pakke de samlede Mineralier ind.

Den 18de August afrejste vi, for over Kekertarsuak (Kobberøen) og Kakortok-Fjorden at naa til Igaliko. Paa **Kekertarsuak**, som bestaar af Granit, findes omtrent 240 Fod (75^m) over Havet det Sted, «Frederik d. 7des Mine» kaldet, hvor Commerceraad Lundt i Halvtredserne brød Kobbermalm. Det var et lille Indlag af broget Kobbermalm, som dengang blev sprængt fuldstændig bort, og der er intet, som tyder paa, at der ved dybere Sprængninger skulde findes mere.

Den 20de August tilbragte vi ved Kirkeruinen **Kakortok**, Grønlands bedst bevarede Levning fra Nordboernes Tid. Den ligger paa en græsrig Slette nedenfor Kirkefjeldet, hvorfra dens utilhugne, men omhyggeligt udsøgte og afpassede Granitsten ere hentede. Stenene ere dog ingenlunde saa regelmæssige, som man skulde vente efter den Tegning, der ledsager

Graahs Beskrivelse af Ruinen¹⁾. Mellem Stenene findes kun svage Spor af Kalk, stærkt blandet med Sand, og den i Østenden værende Revne, som gjør, at Sydsiden hælder udad, og hvoraf Graah troede at kunne forudsige, at Ruinen næppe vilde staa et halvt Seculum fra hans Besøg i 1828 at regne, er siden hans Tid næppe bleven større. Steenstrup er tilbøjelig til at tro, at denne Revne er ligesaa gammel som selve Kirken, og at den, idet den fremkom under Opførelsen, har bevirket, at Arbejdet blev standset, uden at Bygningen blev fuldført. Den af Graah omtalte «Runesten» i den nordre Væg er kun en almindelig Granitblok med naturlige Ridser, og den i Nærheden af Kirken paa en skraa, isskuret Klippeflade beliggende Kreds af Rullesten, som man tidligere har udtydet som Resterne af et Klokketaarn eller et Baptisterium, er efter Steenstrups Mening kun en lille Kvægfold, lig dem, vi traf i Kingua. De smukke Fjeldpartier ved Kakortok-Kirken besøges ofte af de danske Colonister, naar de fra Julianehaab gjøre deres aarlige «Skovture».

Den 21de August besteg Steenstrup og jeg Redekammens to sydligste, 3569 Fod (1120^m) høje Spidser. Fra Siderne er Redekammen fuldkommen ubestigelig, men fra begge Ender af Fjeldryggen lader det sig gjøre uden stor Vanskelighed. Fra Sydsiden kommer man først ind i en bred og dyb Dal, hvorigjennem Elven Kugsuak strømmer, og som er helt oversaaet med mindre og større Sten, mellem hvilke Jordbunden eller rettere Grusdyngerne ere bedækkede med lavt, men tæt, sammenfiltret Birkekrat og andre mindre Buske. Til Højre begrændses Dalen af Kakortok, paa den anden Side hæve sig Iviangiusats ejendommelige Stenpyramider, medens Redekammens rødlig, stejle Tinder knejse i Baggrunden op over de andre, mere afrundede Fjelde. Naar man nærmer sig Toppen af Redekammen, der bestaar af Granit med mægtige lodrette Gange af porphyritisk

---

¹⁾ Graah. Undersøgelsesrejse til Østkysten af Grønland. Tab. III.

Grønsten, som gaa gennem Fjeldet efter hele dets Længderetning, bliver Opstigningen mindre let, idet man bestandig maa kravle mellem løse Blokke af nedstyrtede Fjeldmasser. Dertil kommer, at Fjeldryggen samtidig bliver smallere og stejlere, indtil den lidt nedenfor den første Top kun er et Par Fod bred med et Par tusinde Fod dybe Afgrunde paa begge Sider. Vi kom dog heldigt herover og naaede kort efter den anden Top, men her umuliggjorde en uhyre Kløft ethvert Forsøg paa at bestige de øvrige, vel adskilte Spidser, over en Snes i Antal, og af hvilke den højeste er 4031 Fod (1265^m) over Havet.

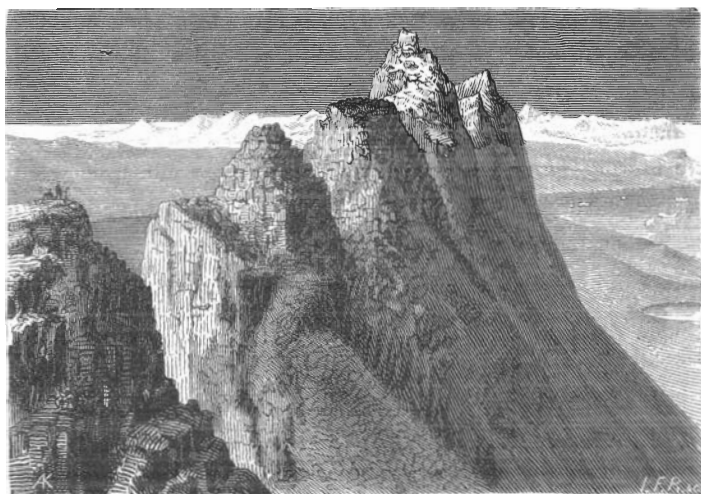

Fig. 3. Redekammen. (Kornerup.)

Dødens Stilhed hersker her allevegne; ingen Rype farer forskrækket op mellem Stenene, ingen Snespurv flyver kviddrende om mellem Klipperne, hvis Kløfter ere fyldte med nyfalden Sne, som Solen ikke formaar at smelte; kun Sten og atter Sten er det, som Øjet møder. Den eneste Lyd, som høres heroppe, er Vindens Hvislen henover Steudyngerne, den dumpe Brusen af Elvene nede i Dalen eller det klagende Skrig af en enlig Ørn, som majestætisk svæver hen over Afgrunden, og dog føler

man sig vidunderligt fængslet af den henrivende Udsigt, man har her til alle Sider. Mod Nordost sees den store Indlandsis med de mange snedækkede Fjeldtoppe, som gjenembryde den paa alle Steder, mod Vest sees det isopfyldte Davis-Stræde, saa langt Øjet rækker, og dybt nedenunder os tegne de mægtige Isfjelde sig som smaa hvide Punkter paa den mørkeblaa Fjord. Inden vi forlode Fjeldets Top, huggede vi et S og et K i den samme Sten, hvor Carl Gieseckes C staar, samt byggede en Varde af Resterne af hans «Ruhebank» ¹⁾.

Hele den næste Dag hengik med at rejse ind gennem Igaliko-Fjorden, og først om Aftenen Klokken 8^{1/2} kunde vi trække Baaden paa Land og opslaa vore Telte tæt nedenfor, hvad man anseer for Ruinerne af Erik den Rødes Hus, Brattelid.

Igaliko ligger paa en frodig Græsslette i Lavningen mellem de to Fjorde, Tunugdliarfik og Igaliko-Fjorden. Maleriske Fjeldpartier omgive Stedet paa alle Kanter, og, naar man ved Solnedgang kaster Blikket ud gennem Fjordene, seer man et af de smukkeste grønlandske Landskaber, man kan tænke sig. De røde Sandstenterrasser hæve sig op imod Nulupkakak til en Højde af 1657 Fod (520^m), og paa den nederste Slette ligger i Nærheden af nogle Ruiner de ualmindelig nette og vel vedligeholdte Stenhuse, der bebos af Brødrene Egede, de eneste Indfødte, som drive Kvægavl i Grønland. I 1876 havde de 16 Stykker Kvæg, og under Opholdet her fik vi daglig baade Mælk og Fløde, ja endog Smør af Grønlænderne.

Efter at have undersøgt Sandstensformationen ved Igaliko og Halvøen Akuliarusek, hvorpaa den fra Telegrafexpeditionen bekendte Havn «Fox Bay» ligger, betragtede vi denne Egns geologiske Undersøgelse som foreløbig afsluttet, idet begge Siderne af Igaliko-Fjordens ydre Del ikke lovede et Udbytte, som kunde æquivalere den Tid, der vilde medgaa til Under-

---

¹⁾ Anf. St. Side 29.

søgelsen, og vi skrev allerede den 29de August. Lieutenant Holm var imidlertid taget til Julianehaab for at afgaa med Briggen «Hvalfisken», som just laa sejlklar; men, da Vejret vedblev at være udmærket smukt, og Farvandet sydpaa syntes aldeles isfrit, besluttede Steenstrup at gjøre en hurtig Rejse ned til Sermersok, hvor der angaves at skulle være Kryolith, og til Tasermiut-Fjorden i Anledning af en Bemærkning i en Afhandling i «Journal of the Royal Geographical Society» for 1873 af Mr. Major om Brødrene Zenos Rejser.

Paa den store Ø Sermersok, der fortiden er aldeles fri for Isbræer, besaa vi de Steder, hvor den foregivne Kryolith skulde findes; men det hvide Mineral var her kun Kvarts og Feldspath uden Kryolith, og der er ikke megen Udsigt til at finde dette saa let kjendelige og efterspurgte Mineral paa andre Steder end ved Ivigtut, naar man betænker Grønlændernes store Lokalkundskab og deres Interesse og skarpe Blik for Naturgjenstande. Man maa i Sandhed forbauses over de smaa Kvantiteter hvide Mineralier, Grønlænderne kunne opdage, og over de næsten utilgjængelige Steder, hvortil de ofte føre En paa Spørgsmaalet om, hvor de have taget dem.

Efter at have skiftet Baad i Anlægget Nanortalik, begav vi os den 2den September paa Vejen ind i Tasermiut-Fjorden. Det var tidlig Morgen; den klamme, iskolde Taage, som hyppigt træffes i Grønland om Natten og om Morgenens, indhyllede endnu alle vore Omgivelser i et tæt, uigjennemtrængeligt Slør. Alt var roligt og stille, Vandet uden den mindste Krusning, og kun af og til afbrødes Stilheden af en Sælhund, som pustende og stønnende stak Hovedet op over Vandskorpen, for strax igjen sporløs at forsvinde, eller af et lille Isfjeld, som med Brusen væltede sig rundt, snart til den ene, snart til den anden Side, indtil det atter havde fundet en Hvilestilling. Nu og da kunde man et Øjeblik skimte den blaa Himmel eller en solbelyst Fjeldtop, og, efterhaanden som Solen op ad Formiddagen fik mere Magt, samlede Taagen sig til smalle, lysegraa Skyer, der langsomt

rullede op ad Fjeldsiderne, indtil de tilsidst fuldstændig opløstes i de varmere Luftlag, og et prægtigt Fjeldlandskab laa nu udbredt for vort Blik.

Naar denne Fjord betegnes af de danske Colonister som «Grønlands Italien», da er det visselig ikke uden Grund, thi kun meget faa, ja maaske ingen andre Steder i hele Grønland, finder man en saa storslaaet, ægte Polar-Fjeldnatur, forenet med Blomsterpragt og Planterigdom, som i Tasermiut-Fjorden, og det er jo ogsaa her, at Grønlands største Birketræer findes. Vilde, sønderrevne Klipper sees overalt med smaa Isbræer i Kløfterne paa Fjeldenes Nordside, og kun faa Steder kan man lande med en Konebaad; thi Fjeldene gaa som oftest lodret ned i Vandet. Paa Vejen ind i Tasermiut passerede vi det smukke, henved 4000 Fod høje **Suikarsuak** (Tav. IV), som Major i den ovenfor omtalte Afhandling, hvori han omtaler Brødrene Zenos Rejser, mener at kunne være en udslukt Vulkan. Denne Gisning har viist sig ikke at være heldig; thi det er et Granitfjeld, der ved sin tætte og vældige Masse adskiller sig fra de andre mere spredte Tinder, der danne Bredderne af den indre Del af Fjorden. Deraf har det faaet det grønlandske Navn, der betyder det store, solide, ukløftede (Fjeld). Om nu end dette Fjeld ikke kan afgive noget Bidrag til Spørgsmaalet om disse meget omtvistede Rejser, findes der ved Fjordens Munding et andet Fjeld, som maaske kan bidrage dertil, nemlig **Kuingingek**, der ligger lige overfor Nanortalik paa Sydsiden af Tasermiut. Paa Zenos Kaart findes nemlig angivet et Forbjerg paa Sydspidsen af Grønland, altsaa i den her omhandlede Egn, der benævnes trin. prom., og i Texten tales der om et Capo di Trin. I Afhandlingerne om disse Rejser i «Grønlands historiske Mindesmærker» formoder Bredsdorff, at dette Navn kan udledes af det islandske tryni, vort «Tryne», hvad der jo godt kunde passe som Navn paa et Forbjerg. Men nu synes det at være mere end et Tilfælde, at Kuingingek betyder et Svin eller en Svinetryne. Kleinschmidt siger nemlig i sin grønlandske Ordbog, at det i

Labrador betyder et Svin, og at det i Grønland allerede synes at have været ubekjendt i over hundrede Aar; men — fortsætter han — Ordet forekommer som Navn paa et Fjeld ved Nanortalik, hvis Top har en umiskjendelig Lighed med en Svinetryne. De Danske kalde dette Forbjerg Schevings Næse.

Medens i Omegnen af Julianehaab og længere Nord paa et Fjeld som Redekammen er en stor Sjeldenhed, vil man i Tasermiut-Fjordens Omgivelser kunne se talrige Exempler paa saadanne langagtige, skarpkantede og takkede Fjeldrygge; man seer tydelig, at Isbedækningen her aldrig har været saa almindelig udbredt over næsten alle Fjelde, som længere Nord paa. Den har kun med utallige Bræer skaaret sig ned i Kløfterne mellem de enkelte Fjelde og derved bidraget til, at disse ere blevne endnu mere skarpe og lodrette, end de oprindelig have været (Tav. IV). Hertil har vel for en Del bidraget, at, medens Fjeldene omkring Sermilik og Tunugdliarfik i Gjennemsnit kun ere 2—4000 Fod (700 til 1200^m) høje, saa synes Gjennemsnitshøjden af Fjeldene omkring Tasermiut-Fjorden og længere sydpaa omkring Cap Farvel i det mindste at være 5—6000 Fod (1500 til 1800^m).

I Bunden af Fjorden gaar der to Isbræer ned mellem mægtige, keglannede, mer eller mindre isolerede Fjeldpartier, og her, som flere andre Steder, have Dalene altid en særegen, parabolisk Gjennemsnitsprofil. Hvorfra disse Bræer kom, var ikke muligt at se, dertil vare de omgivende Fjelde for høje og uden Undtagelse ubestigelige, og selve Ismassen naaede ogsaa her op til en større Højde, end noget andet Sted i hele Julianehaabs Distrikt. Den sydligste Isbræ hæver sig langsomt ind efter, men Udsigten hindres ved de mange Fjeldtoppe, der rage op gennem Isen, den ene bagved den anden. Den nordligere Isbræ er derimod meget stejl, og det er navnlig her, at man seer Ismassens betydelige Højde; thi, naar man kommer ude fra Fjorden, sees den indre, fjernt liggende Ismasse at gaa ikke alene i Flugt med de paa Siden værende Fjelde, men end-

ogsaa højt ovenover de circa 3000' høje Nunatakker, som rage op gjennem den forreste, nedad skraanende Isflade.

Paa den sydlige Isbræ foretog Steenstrup og jeg den 5te September en Fodtur op langs med dens østlige Rand, ved hvilken der laa en Moræne af store butkantede Sten, der havde et Tværmaal af 5—15 Fod. Da vi først vare komne over Morænen ind paa den egentlige Isbræ, gik vi omtrent halvanden Fjerdingsvej ind paa denne og fandt Vejen temmelig jævn, svagt bølget, men uden større Kløfter. Længere ude paa Midten derimod var Isen overordentlig kløftet og takket, og saaledes var den ogsaa længere oppe, hvor den forenede sig med en anden Isbræ, en Fjerdingsvej fra det Punkt, vi havde naaet. Dette laa 1160 Fod over Vandfladen. At Isen, paa hvilken vi gik, var i stadig, men langsom, nedadskridende Bevægelse, iagttog vi flere Gange, idet vi hørte en dump Knagen og Bragen inde i Ismassen, ligesom vi ogsaa en Gang imellem følte pludselige Sæt i den. Isbræens Overflade havde et mere malerisk Udseende end de andre, vi havde seet; overalt fandtes der lysegrønne og lyseblaa Indsøer, i hvilke de forunderligt formede Isspidser afspejlede sig; man traf mange Smaaelve, som rislede hen over den hvide Ismasse, førende Ler, Grus og Smaasten med sig, og et Par Steder saae man de større Elve ende i prægtige Vandfald, der voldsomt brusende forsvandt i azurblaa Kløfter eller i mørke, bundløse Brønde.

Bevægelsen af den østligste og stejleste af Isbræerne, som var 3000 Fod (950^m) bred, fandt Steenstrup at være for Punkter i Afstandene 500 Fod (157^m), 650 Fod (204^m) og 1300 Fod (408^m) fra Randen, henholdsvis 2,87' (0,90^m), 20,75' (6,51^m) og 22,66' (7,11^m) i 45,5 Timer, hvilket giver en Hastighed i Døgnet af 1,53' (0,48^m), 10,93' (3,43^m) og 11,95' (3,75^m). Bevægelsen i Midten var altsaa ikke saa ringe, men alligevel var det dog kun smaa Isfjelde, der dannedes, ja de kunde vel næppe kaldes for andet end store Isstumper. Begge Isbræerne vare ved Mundingerne forsynede med pragtfulde, blaa Isporte, under

hvilke mægtige Vandmasser strømmede ud i Fjorden, og paa Siderne fandtes ligeledes brusende Elve, som førte Ler, Slam og Grus med sig.

Efter at have undersøgt Isbræerne inde i Bunden af den vistnok over 15 Mil lange Fjord, begyndte vi paa Hjemrejsen. Da vi rejste ind i Tasermiut-Fjorden, var der ingen Storis at øjne, hverken inden Skjærs eller ude i Davis-Strædet, saa langt Øjet kunde række; men, da vi nu den 7de September skulde ud af Fjorden, mødte vi betydelige Masser af Drivis omtrent 6 Mil fra Nanortalik. Med stort Besvær roede vi i Zigzag mellem Isflagerne, der laa tættere og tættere, jo længere vi kom ud. Da det var imod Ebbetid, sank Vandet med stor Hastighed og rev Ismasserne med sig ud af Fjorden, saa at man hvert Øjeblik risikerede at faa Baaden knust mellem Isblokkene, som med rivende Fart skød udefter. Først efter Solnedgang naaede vi til **Nanortalik**, men her vare Forholdene alt andet end heldige. Alle Bugter og Fjorde i vid Omkreds og hele Havet udenfor vare aldeles pakkede med Storis, saa at der mellem Isflagerne ikke var Plads til saa meget som en Kajak. I de 9 Dage, vi laa her ved Nanortalik, anstillede vi mange Forsøg paa at komme ud gennem Isen og frygtede for, at det Hele skulde fryse sammen til en eneste Masse, da saa ethvert Haab om at komme hjem i dette Aar vilde være udslukket. Tyndis paa en Fingers Tykkelse begyndte allerede at danne sig mellem Isflagerne; men pludselig opdagede vi den 16de September en smal Stribe aabent Vand tværs over Sermilik-Fjorden; vi afrejste øjeblikkelig og kom lykkelig over til Cap Egede paa Sydsiden af Sermersok; men her havde vi det værste Arbejde tilbage. Dette Forbjerg vender nemlig lige ud imod Davis-Strædet, og Dønningen derfra mærkes bestandig ved dets brat affaldende Klippesider. Hvergang Bølgen gik fra Land, maatte vi benytte Øjeblikket til i en Fart at stage os frem mellem Klippen og de svømmende Isflager, men næppe vare vi komne forbi en af dem, før Bølgen atter satte Isen paa Land, saa at Vand og Is styrtede brusende

og larmende ind mod Fjeldsiderne og overdængede os af og til med en Regn af Skum og Isstumper. Endelig efter flere Timers Arbejde naaede vi omkring Cap Egede, overnattede paa Sermer-sok og ankom næste Morgen til **Sagdlit**, hvor vi efter den fore-gaaende Dags Anstrængelser trøstede os ved frisk Bjørnebeuf af et Dyr, som var skudt tæt ved Husene Aftenen i Forvejen. Her sluttede vi os til Colonibestyrer F. Hansens Rejseselskab, som faa Timer efter at vi vare slupne ud fra Nanortalik, havde forsøgt at naa dette Sted, men han traf da Isen saa sammen-skruet paany, at han maatte vende tilbage med uforrettet Sag.

Den 19de vare vi i **Sydprøven** og ankom næste Dag til Julianehaab. Her havde ogsaa været saa store Masser af Storis, at «Hvalfisken» ikke kunde komme afsted, og Lieutenant Holm sluttede sig derfor igjen til os, for sammen med os at ro til **Ivigtut**. De 30 Mil, der ere fra Julianehaab dertil, tilbagelagde vi i 3 Dage, idet Grønlanderinderne roede 12 Timer daglig, uden at det mærkedes paa dem, at de bleve trætte. Søndagen den 24de September naaede vi Ivigtut, der med sin maleriske Beliggenhed, de talrige Bygninger, Dampmaskinernes Stønnen, den stadige Skyden og Støjen næde i Bruddet og de store Skibe i Havnen, gjør et mere hjemligt Indtryk, end noget andet Sted i Grønland. Man troer allerede at være kommet et godt Stykke nærmere til det civiliserede Europa.

Den 17de Oktober om Morgenen forlode vi Kryolithbruddet paa Dampskibet «Fox», det sidste af Kryolith-Skibene, som om Efteraaret forlade Grønland, og saae den 18de Oktober det sidste Glimt af de grønlandske Fjelde. En forrygende Storm fulgte os hele Atlanterhavet over, og 14 Dage efter, den 2den November, naaede vi Kjøbenhavns Red, efter i det hele 7 Maaneders Fraværelse.

GEOGNOSTISK KAART
over
en Del af Julianehaabs Distrikt
i
SYD-GRØNLAND

af G. F. Holm og K. I. V. Steenstrup.
1876.

Tab. I.

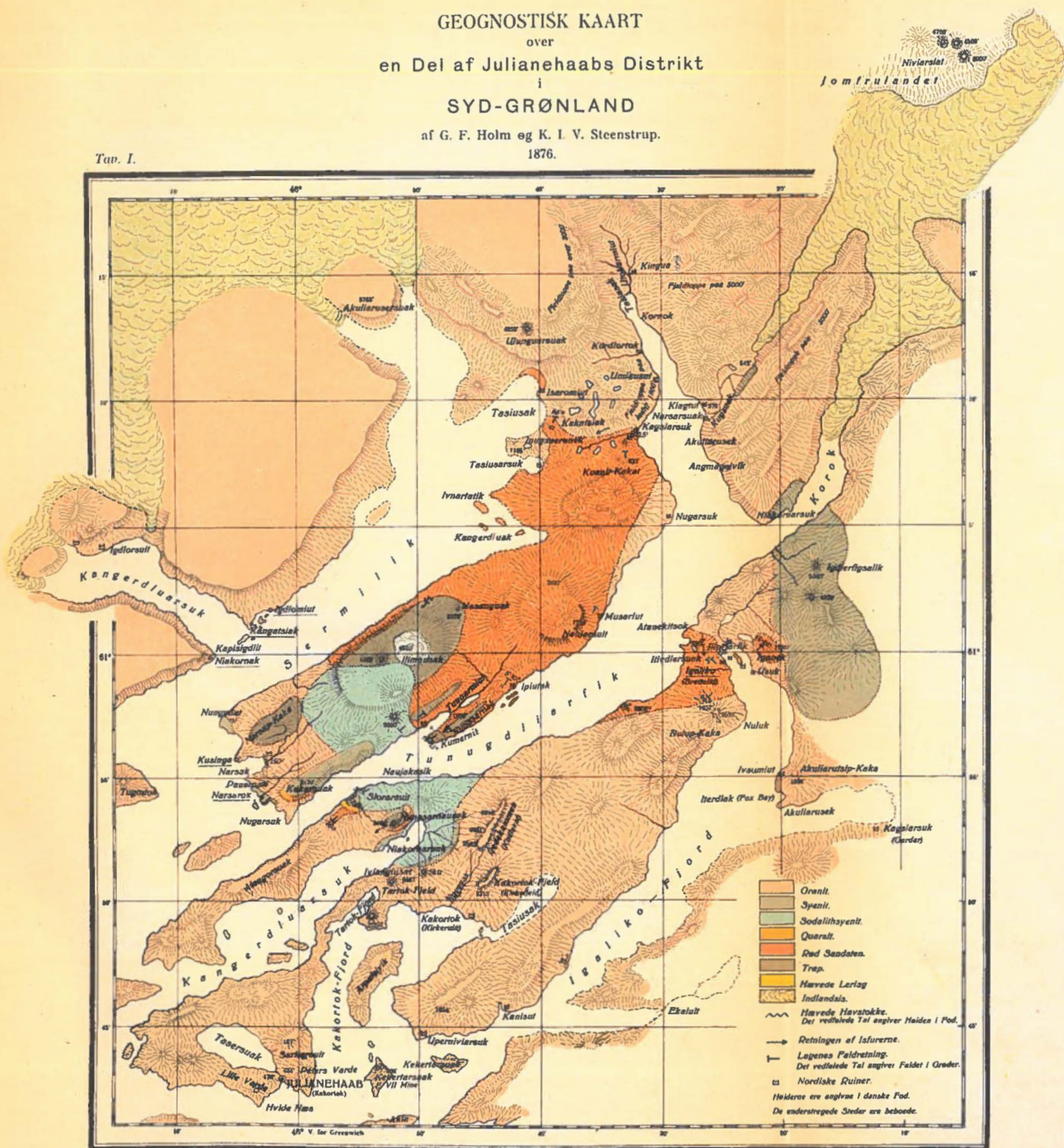
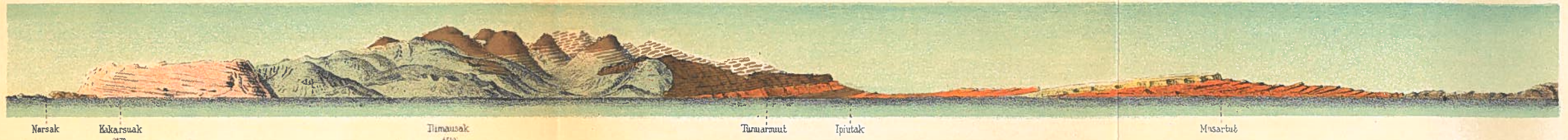

Fig. 1

Nordsiden af Tanugdliarfik Fjorden
Fra Narsak til henimod Nagsarsuk

Fig. 2

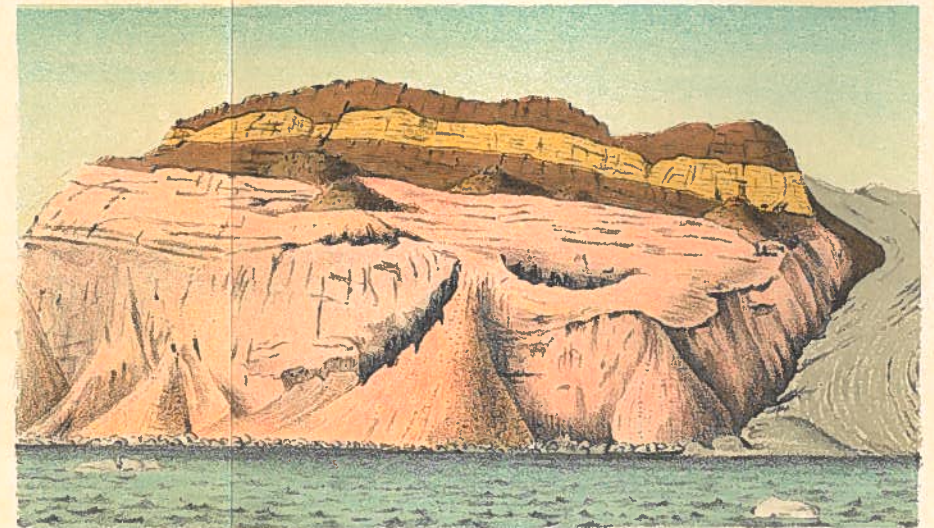

Redekammen
4031'

Iviangiussat
2817'

Redekammen set fra Kangerdluarsuk

Fig. 3

Nunasarnausak set fra Kangerdluarsuk
2400'

A. Körnerup del.

Chr. Cato lith. Eibl.

Granit.
  Syenit.
  Sodalith Syenit.
  Trap.
  Kvartsit.
  Röd Sandsten.

A. Körnerup del.

Chr. Cato Lith. Bubl.

Sandstensfjeld ved Musartut med Porphyrgange.

A. Kornerup del.

Chr. Catos Lith. Fæbl.

Suikarsuak ved Tasermiut